

«Η ουκρανική αυτοκεφαλία και η ευθύνη των ψυχών»

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Δημητριάδος και Αλμυρού](#)

Ακολουθεί η παρέμβαση του Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ιγνατίου, Προέδρου της Συνοδικής Επιτροπής Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος, κατά την Έκτακτη Συνεδρία της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, της 12ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά προς το ζήτημα της αναγνώρισης της νεοσύστατης Αυτοκεφάλου Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, όπου, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά:

“Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ενήργησε κατά το χρέος του. Οι πάντες αναγνωρίζουν ότι είχε και έχει το δικαίωμα να δίδει την αυτοκεφαλία, κάτι που η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος δεν αναίρεσε. Το Πατριαρχείο μεριμνά για τις ανθρώπινες ψυχές που προανέφερα. Ήρθε να λύσει ένα θέμα που αλλιώς δεν είναι δυνατόν να λυθεί. Ενεργεί έτσι, διότι αυτή είναι η διακονία του, αυτό είναι το χρέος του εντός της Ορθοδοξίας”.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ:

Μακαριώτατε, άγιοι αδελφοί,

Η Συνοδική Επιτροπή Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων, της οποίας έχω την τιμή να προεδρεύω, ακολούθησε ρητά την εντολή της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου. Επιθυμώ να συνοψίσω τις σκέψεις που επικράτησαν στις συζητήσεις της Επιτροπής, επικεντρώνοντας την προσοχή του Σώματος σε πέντε σημεία:

Ο ορθόδοξος ουκρανικός λαός

Όπως τόνισε και ο Μακαριώτατος στην εισηγητική του ομιλία, έχουμε να κάνουμε με τον ορθόδοξο λαό ενός ανεξάρτητου κράτους, όπως είναι σήμερα η Ουκρανία. Συνεπώς, μιλάμε για εκατομμύρια ψυχές ορθόδοξων πιστών, οι οποίοι ταλαιπωρήθηκαν στο διάβα της ιστορίας, είτε από την Πολωνία, είτε από τη Ρωσία, μέχρι και τις ημέρες μας. Η επικέντρωση των συζητήσεών μας στην εγκυρότητα των χειροτονιών και στη συμπεριφορά των Επισκόπων δεν πρέπει να λαμβάνει χώρα ερήμην της ύπαρξης εκατομμυρίων ψυχών, έναντι των οποίων έχουμε ευθύνη.

Όπως επισήμανε και ο Αρχιεπίσκοπος, αμέσως μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ενώσεως και την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του, το κράτος της Ουκρανίας ζήτησε την χορήγηση αυτοκεφαλίας στην εκεί Εκκλησία, κατά το πρότυπο των υπόλοιπων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών. Το πρωταρχικό αυτό αίτημα ήταν και αυθεντικό. Το γεγονός ότι συνυπογράφηκε και από τον σημερινό Μητροπολίτη Ονούφριο είναι μία ισχυρή ένδειξη ότι επρόκειτο για ένα αίτημα καθολικό, όλου του λαού και συμπάσης της Ιεραρχίας, ώστε να απεξαρτηθούν από την ρωσική Ιεραρχία και την δέσμευση που είχαν μέχρι τότε. Δυστυχώς, το καθολικό αυτό αίτημα δεν υλοποιήθηκε και η εκκρεμότητα παρέμεινε. Σε κάθε περίπτωση, έχουμε να κάνουμε με ένα ανεξάρτητο ουκρανικό κράτος, ένα λαό με μία ξεχωριστή ταυτότητα, στην οποία ανήκει και η ορθόδοξη πίστη.

Ο ρόλος της Ρωσικής Ορθόδοξου Εκκλησίας

Πιστεύω πως ενδείκνυται η μελέτη του ρόλου της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Και επιμένω στον όρο αυτό, Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία, διότι, δυστυχώς, η εμπειρία μας έχει δείξει ότι οι αδελφοί μας αυτοί προτάσσουν το «ρωσική», ενώ το «ορθόδοξη» έπεται. Αυτό παρατηρείται ήδη από την εποχή της πτώσης της Κωνσταντινουπόλεως. Ενώ η Ρωσική Εκκλησία είχε κάθε δυνατότητα να επιλύσει το πρόβλημα, οδηγώντας τα πράγματα στην αυτοκεφαλία, ή, τουλάχιστον, σε μία λύση που θα ήταν αποδεκτή από τον ουκρανικό λαό, δυστυχώς, δεν το έκανε. Δεν θέλησε, παρ' όλο που πραγματοποιήθηκε μακροχρόνιος διάλογος, σχεδόν τριάντα ετών. Στο διάλογο αυτό συνέβαλε και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ερχόμενο να

συμπαρασταθεί στην προσπάθεια. Μετά την εισβολή στην Κριμαία, τα πάντα κατέρρευσαν. Πλέον, ουδείς πιστεύει ότι είναι δυνατόν ποτέ η Ρωσική Εκκλησία να δώσει λύση στον ουκρανικό λαό. Αυτό έχει, πλέον, τελεσίδικα λήξει. Από εκεί η λύση δεν θα προέλθει ποτέ.

Μάλιστα, η Ρωσική Εκκλησία όχι μόνο δεν έδωσε λύση, αλλά στη συνέχεια η στάση της στη διαδικασία της προετοιμασίας της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου ήταν εντελώς αρνητική. Ήταν λάθος, όπως τελικά αποδεικνύεται. Μέσα στα θέματα που συζητούνταν προσυνοδικώς, όπως όλοι γνωρίζουμε, συμπεριλαμβανόταν το αυτοκέφαλο. Την δεκαετία του 1980 το Οικουμενικό Πατριαρχείο φαινόταν να συγκατανεύει στη σχετικοποίηση του προνομίου του. Με μία διαδικασία πολύ αυστηρή ζητούσε την πανορθόδοξη συναίνεση για να δοθεί οποιοδήποτε αυτοκέφαλο.

Όταν φτάσαμε στις πρόσφατες προσυνοδικές διασκέψεις και συναντήσεις για την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, κληθήκαμε να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα των υπογραφών για το αυτοκέφαλο. Το θέμα του κειμένου είχε λήξει. Εκεί, όμως, φάνηκε καθαρά η εμμονή και η επιμονή της Ρωσικής Εκκλησίας να αρνηθεί την πρόταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατά το πρότυπο του αυτοκεφάλου της Εκκλησίας της Ελλάδος, με το «αποφαίνομαι» και «συναποφαίνομαι»: «Αποφαίνομαι» ο Οικουμενικός Πατριάρχης, «συναποφαίνομαι» οι υπόλοιποι Πατριάρχες.

Προσπαθήσαμε να τους εξηγήσουμε ότι, άπαξ και υπογράψει πρώτος ο Οικουμενικός Πατριάρχης, αυτό δεν αμφισβητείτο. Το αυτοκέφαλο έχει δοθεί. Το «συναποφαίνομαι», πάντως, είναι κάτι πολύ ισχυρό, είναι μετοχή στην απόφαση. Η εμμονή τους, όμως, ήταν φοβερή. Επιτρέψτε μου να μαρτυρήσω ότι προσωπικά υπενθύμισα στον εκπρόσωπο της Ρωσικής Εκκλησίας: «Έχετε το ουκρανικό μπροστά σας. Δεν το βλέπετε; Δεν μπορείτε να δείτε τί θα συμβεί;». Μου επικαλείτο την επιμονή του Πατριάρχου του να μην υποχωρήσει σε αυτό το θέμα. Δεν ξέρω πόσο αληθινός ήταν, τελικά, αυτός ο ισχυρισμός. Σήμερα, πάντως, αμφισβητείται.

Η άρνηση αυτή απορρέει από την άρνησή τους να δεχτούν στο διάλογο με τους Ρωμαιοκαθολικούς ότι υπάρχει πρωτείο στην Ανατολή. Εκεί είναι το πρόβλημα. Το έχω ξαναπεί. Όταν στριμώχνονται οι Ρωμαιοκαθολικοί από την επισήμανση ότι υπάρχει Πρώτος και Σύνοδος στην πρώτη χιλιετία, λένε: «Ωραία, δείξτε μας εσείς, που είστε η όντως Εκκλησία, τί κάνατε με το πρωτείο στη δεύτερη χιλιετία;». Τότε επικαλούμεθα τον Οικουμενικό Πατριάρχη. Οι Ρώσοι λένε: «Όχι, εμείς δεν έχουμε πρωτείο στην Ανατολή, δεν υφίσταται πρωτείο στην Ανατολή στη δεύτερη χιλιετία». Και εκεί καταρρέει ο διάλογος. Γνώριζαν ότι, εάν στη διαδικασία

χορήγησης του αυτοκεφάλου υπέγραψε διαφορετικά ο Οικουμενικός Πατριάρχης, θα έπρεπε κατά κάποιον τρόπο να αποδεχτούν ότι «υπάρχει Πρώτος». Εκεί έχουν πρόβλημα οι Ρώσοι.

Ως αποτέλεσμα, το ζήτημα της απονομής του αυτοκεφάλου δεν συζητήθηκε στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο. Αν είχε συζητηθεί εκεί, σήμερα δεν θα υπήρχε θέμα. Όχι, όμως, απλώς δεν συμπεριλήφθηκε στην ημερήσια διάταξη, αλλά και η ίδια η Ρωσική Εκκλησία επέλεξε να μη συμμετάσχει ολωσδιόλου, επικαλούμενη δήθεν την απουσία της Εκκλησίας της Αντιόχειας. Ξέρουμε πολύ καλά ότι θα μπορούσε να έχει συμβάλει στο να είναι και η Αντιόχεια εκεί. Αν ερχόταν, πιστεύουμε ακράδαντα ότι θα είχαν αποσπάσει από τον Οικουμενικό Πατριάρχη στα Πρακτικά της Συνόδου την υπόσχεση ότι δεν θα προχωρήσει το Αυτοκέφαλο χωρίς τη συναίνεσή τους.

Εμείς, με την παρουσία μας στη Μεγάλη Σύνοδο, δύο πράγματα κατορθώσαμε. Και μάλιστα, αναφερθήκαμε στο πρώτο όταν ήμασταν με τον άγιο Πειραιώς στον Πατριάρχη Κύριλλο. Εισαγάγαμε τη λέξη «Ουνία», για την εισαγωγή της οποίας επέμεναν οι Ρώσοι, μολονότι δεν υπήρχε στα προσυνοδικά κείμενα. Εμείς κατορθώσαμε το κείμενο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου να μνημονεύει ξεκάθαρα το ζήτημα της Ουνίας. Και το δεύτερο που επιτύχαμε ήταν η υπόσχεση του Οικουμενικού Πατριάρχου ότι δεν θα θέσει ποτέ ζήτημα Νέων Χωρών.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το χρέος του

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ενήργησε κατά το χρέος του. Οι πάντες αναγνωρίζουν ότι είχε και έχει το δικαίωμα να δίδει την αυτοκεφαλία, κάτι που η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος δεν αναίρεσε. Το Πατριαρχείο μεριμνά για τις ανθρώπινες ψυχές που προανέφερα. Ήρθε να λύσει ένα θέμα που αλλιώς δεν είναι δυνατόν να λυθεί. Ενεργεί έτσι, διότι αυτή είναι η διακονία του, αυτό είναι το χρέος του εντός της Ορθοδοξίας.

Η απόδοση της αυτοκεφαλίας είναι προνόμιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, δεν αναιρεί, όμως, την οντότητα και την παρουσία του Ονούφριου και της εκκλησιαστικής παρουσίας των Ρώσων στην Ουκρανία. Αυτή δεν θίγεται. Δεν αλλάζει το καθεστώς της, δεν τους αφορίζει, δεν τους οδηγεί στο σχίσμα. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν παύει την κοινωνία. Αυτοί παύουν την κοινωνία μαζί του. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης συνεχίζει να μνημονεύει στα δίπτυχα τον Πατριάρχη Κύριλλο. Συνεχίζει, άρα, να κοινωνεί με τον Ονούφριο, όμως δίνει την ευκαιρία της σωτηρίας και στις ψυχές των Ουκρανών που θέλουν την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία. Ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει το δικαίωμα του Πατριάρχου.

Η Εκκλησία της Ελλάδος και η ενότητά της

Και ερχόμαστε και στη δική μας Εκκλησία, την Εκκλησία της Ελλάδος. Εδώ είναι το πλέον σημαντικό, Μακαριώτατε. Και πολύ σωστά το θέτετε, επικαλούμενος το άρθρο 3 του Συντάγματός μας, το οποίο υπερασπιζόμαστε οι πάντες, μη επιθυμώντας να αλλάξει.

Όπως σωστά είπε ο Πρόεδρος της σημερινής Ελληνικής Βουλής, αυτό το άρθρο δεν έχει να κάνει με τη σχέση Κράτους και Εκκλησίας, έχει να κάνει με την ενότητα της Εκκλησίας μας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Μια ενότητα που δεν επιτρέπεται να διασαλεύσουμε, δεν δυνάμεθα να διακυβεύσουμε επ' ουδενί, διότι αφορά στην ενότητα του Σώματος της Εκκλησίας μας, της ίδιας μας της Ιεραρχίας.

Σ' αυτό το σημείο να υπενθυμίσω ότι οι αδελφοί μας, το μέρος του Σώματός μας το ονομαζόμενο των «Νέων Χωρών», μετείχαν, με την έγκρισή μας, στην περίφημη Σύναξη στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί παρουσιάστηκε στους αδελφούς μας όλη η διαδικασία, όπως ακριβώς συντελέστηκε. Ορθώς την απεδέχθησαν. Ποτέ δεν θα πρέπει να εμπλακούμε σε σύγκρουση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο για το ουκρανικό ζήτημα, διότι αυτό θα είχε συνέπεια τον δικό μας διχασμό, την δική μας μετά προβληματική σχέση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Γιατί να κάνουμε κάτι τέτοιο;

Οι γεωπολιτικές εξελίξεις και τα εθνικά μας θέματα

Αναντίρρητα, όλα αυτά έχουν και γεωπολιτικές διαστάσεις. Το είπα και στη μικρή Σύνοδο. Σήμερα αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας. Καλώς ή κακώς, κανένα αυτοκέφαλο δεν δόθηκε με αναφορά μόνο προς ενδοεκκλησιαστικούς παράγοντες. Πάντοτε είχε να κάνει και με τις γεωπολιτικές εξελίξεις. Λυπάμαι αν κάποιος δεν αντιλαμβάνονται τί συμβαίνει στην εποχή μας, πού ανήκουμε και τί ευθύνη φέρουμε για τα αποτελέσματα.

Το τί θα κάνει η Ρωσική Εκκλησία, μετά τη δική μας αναγνώριση, είναι θέμα δικό της. Ούτως ή άλλως, αντiekκλησιαστικά ενεργεί, εντελώς αντiekκλησιαστικά. Αυτό θα ισχύσει και εάν τυχόν τολμήσει να αποφασίσει διακοπή κοινωνίας με μας. Αυτό ισχύει και ως προς τον τρόπο που παρεμβαίνει στο δικό μας έργο και στη δική μας αυτοκεφαλία. Δυστυχώς, αυτό αποδεικνύει ακριβώς ότι εμείς πρέπει να κρατήσουμε την ενότητά μας, να στηρίξουμε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, να αναγνωρίσουμε, όπως και εσείς λέτε σωστά, την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία. Έτσι, ενωμένοι, θα μπορέσουμε να διορθώσουμε και τυχόν παραλείψεις ή λάθη. Διχασμένοι, Μακαριώτατε, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να συμβάλουμε σ' αυτό που

όλοι θέλουμε, στην αληθινή ενότητα της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Σας ευχαριστώ.